

**NEUVOSTON DIREKTIIVI 2004/80/EY,
annettu 29 päivänä huhtikuuta 2004,
rikoksen uhreille maksettavista korvauksista**

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 308 artiklan,

ottaa huomioon komission ehdotuksen ⁽¹⁾,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin lausunnon ⁽²⁾,

ottaa huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon ⁽³⁾,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Yksi Euroopan yhteisön tavoitteista on poistaa henkilöiden ja palvelujen vapaata liikkuvuutta rajoittavat esteet jäsenvaltioiden väliltä.
- (2) Yhteisöjen tuomioistuin katsoi Cowanin ⁽⁴⁾ asiassa, että kun yhteisön oikeudessa taataan luonnolliselle henkilölle oikeus mennä toiseen jäsenvaltioon, tähän liikkumisen vapauteen kuuluu välttämättä se, että tällaisen henkilön koskemattomuutta suojataan kyseisessä jäsenvaltiossa samalla tavoin kuin valtion omien kansalaisten tai siellä asuvien koskemattomuutta. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi olisi myös toteutettava toimenpiteitä, joilla helpotetaan korvausten maksamista rikosten uhreille.
- (3) Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 kokoonnutunut Eurooppa-neuvosto kehotti laatimaan vähimmäisvaatimukset rikoksen uhrien suojaamisesta, erityisesti heidän mahdollisuuksistaan saada oikeussuojaa ja oikeudesta saada vahingonkorvauksia, oikeudenkäyntikulut mukaan luettuina.
- (4) Brysselissä 25 ja 26 päivänä maaliskuuta 2004 kokoonnutunut Eurooppa-neuvosto kehotti terrorismin torjunnasta antamassaan julkilausumassa antamaan tämän direktiivin ennen 1 päivää toukokuuta 2004.
- (5) Neuvosto hyväksyi 15 päivänä maaliskuuta 2001 puitepäättöksen 2001/220/YOS ⁽⁵⁾ uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyissä. Päättös perustuu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osastoon, ja sen perusteella rikoksen uhrin voivat rikosoikeudenkäynnin yhteydessä vaatia rikoksenteijältä korvauksia.
- (6) Euroopan unionin alueella tapahtuneiden rikosten uhrien tulisi voida saada kärsimistään vahingoista oikeudenmukainen ja asianmukainen korvaus riippumatta siitä, missä Euroopan yhteisön alueella rikos on tehty.

(7) Tässä direktiivissä otetaan käyttöön yhteistyöjärjestelmä, jolla helpotetaan rikosten uhrien mahdollisuutta saada korvaus rajatylittävissä tilanteissa ja jota olisi sovellettava jäsenvaltioiden alueella tehtyjen tahallisten väkivaltarikosten uhreja koskevien kansallisten korvausjärjestelmien perusteella. Tämän vuoksi kaikilla jäsenvaltioilla olisi oltava rikosten uhreja koskeva korvausjärjestelmä.

(8) Useimmat jäsenvaltiot ovat jo perustaneet tällaisia korvausjärjestelmiä, jotkin niistä täyttääkseen 24 päivänä marraskuuta 1983 tehdyn väkivaltarikosten uhreille suoritettavia korvauksia koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen mukaiset velvoitteensa.

(9) Koska tässä direktiivissä säädetyt toimenpiteet ovat välttämättömiä yhteisön tavoitteiden saavuttamiseksi eikä perustamissopimuksessa ole sen 308 artiklassa määrätyn toimivallan lisäksi muita määräyksiä tämän direktiivin antamiseksi tarvittavista valtuuksista, olisi sovellettava kyseistä artiklaa.

(10) Rikoksen uhri ei useinkaan voi saada korvausta rikoksen tekijältä, koska rikoksenteijä ei varojen puutteen vuoksi välttämättä pysty maksamaan hänen maksettavakseen tuomittuja vahingonkorvauksia tai koska häntä ei ole saatu selville tai häntä vastaan ei ole voitu nostaa syytettä.

(11) Olisi otettava käyttöön jäsenvaltioiden viranomaisten välinen yhteistyöjärjestelmä, jotta voidaan helpottaa korvauksen saamista tapauksissa, joissa rikos on tehty muussa jäsenvaltiossa kuin uhrin asuinvaltiossa.

(12) Tällaisen järjestelmän tulisi varmistaa, että rikoksen uhri voi aina kääntyä asuinvaltionsa viranomaisten puoleen, ja sen tulisi helpottaa käytännön ongelmia ja kielivaikeuksia, joita liittyy rajatylittäviin tilanteisiin.

(13) Järjestelmässä olisi oltava säännökset, joiden avulla rikoksen uhri voi saada hakemuksen tekemiseen tarvittavat tiedot ja jotka mahdollistavat asiaa käsittelevien viranomaisten tehokkaan yhteistyön.

(14) Tässä direktiivissä kunnioitetaan perusoikeuksia ja otetaan huomioon erityisesti Euroopan unionin perusoikeuskirjassa tunnustetut periaatteet yhteisön oikeuden yleisinä oikeusperiaatteina.

⁽¹⁾ EUVL C 45 E, 25.2.2003, s. 69.

⁽²⁾ Lausunto annettu 23. lokakuuta 2003 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä).

⁽³⁾ EUVL C 95, 23.4.2003, s. 40.

⁽⁴⁾ Asia 186/87, Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeustapauskoelma 1989, sivu 195.

⁽⁵⁾ EYVL L 82, 22.3.2001, s. 1.

- (15) Tämän direktiivin tavoitetta, joka on helpottaa rikosten uhrien mahdollisuutta saada korvaus rajatylittävissä tilanteissa, ei sen rajatylittävien näkökohtien vuoksi voida riittävällä tavalla saavuttaa jäsenvaltioiden toimin, vaan se voidaan toiminnan laajuuden ja vaikutusten vuoksi saavuttaa paremmin yhteisön tasolla EY:n perustamissopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Kyseisessä artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä direktiivissä ei ylitetä sitä, mikä on tämän tavoitteen saavuttamiseksi tarpeen.
- (16) Tämän direktiivin täytäntöönpanemiseksi tarvittavista toimenpiteistä olisi päätettävä menettelystä komissiolle siirrettyä täytäntöönpanovaltaa käytettäessä 28 päivänä kesäkuuta 1999 tehdyn neuvoston päätöksen 1999/468/EY mukaisesti ⁽¹⁾,

ON ANTANUT TÄMÄN DIREKTIIVIN:

I LUKU

KORVAUKSEN SAAMINEN RAJATYLITTÄVISSÄ TILANTEISSA

1 artikla

Oikeus tehdä korvaushakemus asuinvaltiossa

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos tahallinen väkivalta-rikos on tehty muussa jäsenvaltiossa kuin korvauksen hakijan asuinvaltiossa, hakijalla on oikeus tehdä hakemus asuinvaltiossa viranomaiselle tai muulle elimelle.

2 artikla

Vastuu korvauksen maksamisesta

Korvauksen maksaa sen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen, jonka alueella rikos on tehty.

3 artikla

Toimivaltaiset viranomaiset ja hallintomenettelyt

- Jäsenvaltioiden on perustettava tai nimettävä yksi tai useampi viranomainen tai muu elin, jäljempänä "avustava viranomainen tai avustavat viranomaiset", jotka vastaavat 1 artiklan soveltamisesta.
- Jäsenvaltioiden on perustettava tai nimettävä yksi tai useampi viranomainen tai muu elin, jäljempänä "päättävä viranomainen tai päättävät viranomaiset", jotka ovat vastuussa korvaushakemuksia koskevien päätösten tekemisestä.

⁽¹⁾ EYVL L 184, 17.7.1999, s. 23.

- Jäsenvaltioiden on pyrittävä pitämään korvauksen hakijalta edellytettävät muodollisuudet mahdollisimman vähäisinä.

4 artikla

Mahdollisten hakijoiden käyttöön tarkoitettu tieto

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että mahdollisilla korvauksen hakijoilla on mahdollisuus saada jäsenvaltioiden asianmukaisesti katsomalla tavalla olennaiset tiedot korvauksenhakumahdollisuuksista.

5 artikla

Hakijoiden avustaminen

- Avustavan viranomaisen on annettava hakijalle 4 artiklassa tarkoitettut tiedot ja tarvittavat hakemuslomakkeet 13 artiklan 2 kohdan perusteella laaditun käsikirjan mukaisesti.
- Avustavan viranomaisen on hakijan pyynnöstä annettava hänelle yleistä neuvontaa ja tietoa siitä, miten korvaushakemus täytetään ja mitä todistusasiakirjoja hakemukseen on mahdollisesti liitettävä.
- Avustava viranomainen ei saa arvioida hakemusta.

6 artikla

Hakemusten lähettäminen

- Avustavan viranomaisen on lähetettävä hakemus ja sen liiteasiakirjat mahdollisimman pian päättävälle viranomaiselle.
- Avustavan viranomaisen on hakemusta lähettäessään käytettävä 14 artiklassa tarkoitettua vakioimuotoista lomaketta.
- Hakemuksen ja sen liiteasiakirjojen kieli on määritettävä 11 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

7 artikla

Hakemusten vastaanottaminen

Päättävän viranomaisen on toimitettava avustavalle viranomaiselle ja hakijalle mahdollisimman pian 6 artiklan mukaisesti lähetetyn hakemuksen vastaanottamisen jälkeen seuraavat tiedot:

- asian käsittelystä vastaava yhteyshenkilö tai osasto;
- ilmoitus hakemuksen vastaanottamisesta;
- mahdollisuuksien mukaan arvio siitä, mihin mennessä hakemusta koskeva päätös tullaan tekemään.

8 artikla

Lisätietopyynnöt

Avustavan viranomaisen on tarvittaessa annettava hakijalle yleistä neuvontaa päättävän viranomaisen esittämiin lisätietopyyntöihin vastaamisessa.

Avustavan viranomaisen on hakijan pyynnöstä toimitettava lisätiedot mahdollisimman pian suoraan päättävälle viranomaiselle ja liitettävä mukaan tarvittaessa hakemuksen tueksi esitetyjä asiakirjoja koskeva luettelo.

9 artikla

Hakijan kuuleminen

1. Jos päättävä viranomainen päättää kuulla hakijaa tai muuta henkilöä kuten todistajaa tai asiantuntijaa, oman jäsenvaltionsa lainsäädännön mukaisesti, se voi ilmoittaa tästä avustavalle viranomaiselle sen järjestämiseksi, että:

- a) päättävä viranomainen kuulee henkilöä/henkilöitä suoraan oman jäsenvaltionsa lainsäädännön mukaisesti erityisesti puhelin- tai videokokouksen avulla; tai
- b) avustava viranomainen kuulee henkilöä/henkilöitä oman jäsenvaltionsa lainsäädännön mukaisesti ja toimittaa kuulemisesta selvityksen päättävälle viranomaiselle.

2. Edellä 1 kohdan a) alakohdassa tarkoitettu suora kuuleminen voi tapahtua ainoastaan yhteistyössä avustavan viranomaisen kanssa ja vapaaehtoisuuteen perustuen, eikä päättävä viranomainen saa käyttää pakkokeinoja.

10 artikla

Päätöksen tiedoksiantaminen

Päättävän viranomaisen on lähetettävä korvaushakemusta koskeva päätös 14 artiklassa tarkoitettua vakiomuotoista lomaketta käyttäen hakijalle ja avustavalle viranomaiselle mahdollisimman pian, kansallisen lainsäädännön mukaisesti, sen jälkeen kun päätös on tehty.

11 artikla

Muut säännökset

1. Tiedot, joita viranomaiset lähettävät toisilleen 6—10 artiklan nojalla, on esitettävä:

- a) sen viranomaisen oman jäsenvaltion virallisilla kielillä tai yhdellä niistä, jolle tiedot lähetetään, ja jonka on oltava yksi yhteisön toimielinten kielistä, tai
- b) jollakin muulla yhteisön toimielinten kielellä, jonka kyseinen jäsenvaltio on ilmoittanut hyväksyvänsä,

lukuun ottamatta:

i) päättävän viranomaisen tekemiä päätöksiä, joissa käytettävästä kielestä säädetään kyseisen viranomaisen jäsenvaltion lainsäädännössä;

ii) 9 artiklan 1 kohdan b) alakohdassa tarkoitettua kuulemisesta laadittua selvitystä, jossa käytettävän kielen määrää avustava viranomainen; tämän kielen on oltava yksi yhteisön toimielinten kielistä.

2. Avustavan viranomaisen 1—10 artiklan mukaisesti antamista palveluista ei peritä maksuja eikä kuluja hakijalta eikä päättävältä viranomaiselta.

3. Hakemuslomakkeisiin ja muihin 6—10 artiklan mukaisesti toimitettaviin asiakirjoihin ei sovelleta oikeaksi todistamista koskevia tai muita vastaavia muodollisuuksia.

II LUKU

KANSALLISET KORVAUSJÄRJESTELMÄT

12 artikla

1. Tämän direktiivin nojalla laadittuja korvauksen saamista rajatylittävissä tapauksissa koskevia sääntöjä on sovellettava jäsenvaltioiden alueella tehtyjen tahallisten väkivaltarikosten uhreja koskevien kansallisten korvausjärjestelmien perusteella.

2. Kaikkien jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että niiden kansallisissa säädöksissä on säännökset niiden alueella tehtyjen tahallisten väkivaltarikosten uhreja koskevasta korvausjärjestelmästä, jolla varmistetaan uhreille oikeudenmukaiset ja riittävät korvaukset.

III LUKU

TÄYTÄNTÖÖNPANOSÄÄNNÖKSET

13 artikla

Komissiolle toimitettavat tiedot sekä käsikirja

1. Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle viimeistään 1 päivänä heinäkuuta 2005 yksityiskohtaiset tiedot:

- a) edellä 3 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisesti perustetuista tai nimetyistä viranomaisista laaditusta luettelosta sekä tarvittaessa tietä näiden viranomaisten erityisestä ja alueellisesta toimivallasta;
- b) 11 artiklan 1 kohdan a) alakohdassa tarkoitettua yhdestä tai useammasta kielestä, jonka tai jotka viranomaiset hyväksyvät 6—10 artiklan soveltamista varten, sekä yhdestä tai useammasta virallisesta kielestä, joka ei ole sen oma virallinen kieli ja jonka tai jotka se hyväksyy hakemusten toimitamisessa 11 artiklan 1 kohdan b) alakohdan mukaisesti;

- c) 4 artiklan mukaisesti laadituista tiedoista;
- d) korvaushakemuslomakkeista.

Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle näihin tietoihin myöhemmin tehtävistä muutoksista.

2. Komissio laatii yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa Internetissä julkaistavan käsikirjan, joka sisältää jäsenvaltioiden 1 kohdan mukaisesti toimittamat tiedot. Komissio huolehtii käsikirjan kääntämisestä tarvittaville kielille.

14 artikla

Vakiomuotoinen lomake hakemusten ja päätösten toimitamista varten

Hakemusten ja päätösten toimittamista varten on laadittava vakiomuotoiset lomakkeet viimeistään 31 päivänä lokakuuta 2005 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn mukaisesti.

15 artikla

Komitea

1. Komissiota avustaa komitea.
2. Jos tähän kohtaan viitataan, sovelletaan päätöksen 1999/468/EY 3 ja 7 artiklaa.
3. Komitea vahvistaa työjärjestyksensä.

16 artikla

Yhteysviranomaiset

Kukin jäsenvaltio nimeää yhteysviranomaisen, jonka tehtävänä on

- a) avustaa 13 artiklan 2 kohdan täytäntöönpanossa;
- b) edistää tiivistä yhteistyötä ja tietojenvaihtoa jäsenvaltioiden avustavien ja päättävien viranomaisten välillä; ja
- c) auttaa etsimään ratkaisuja ongelmiin, joita saattaa ilmetä sovellettaessa 1—10 artiklaa.

Yhteysviranomaiset kokoontuvat säännöllisesti.

17 artikla

Suotuisimmat säännökset

Tämä direktiivi ei estä jäsenvaltioita, edellyttäen että tällaiset säännökset ovat tämän direktiivin mukaisia:

- a) ottamasta käyttöön tai pitämästä voimassa suotuisampia säännöksiä rikoksen uhrien tai muiden rikoksesta kärsimään joutuneiden henkilöiden hyväksi;
- b) ottamasta käyttöön tai pitämästä voimassa säännöksiä, joiden perusteella maksetaan korvaus jäsenvaltioiden alueen ulkopuolella tehtyjen rikosten uhreille tai muille henkilöille,

joihin tällaisten rikosten vaikutukset ovat ulottuneet, jäsenvaltioiden tätä tarkoitusta varten asettamien edellytysten mukaisesti.

18 artikla

Täytäntöönpano

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2006, lukuun ottamatta 12 artiklan 2 kohtaa, jonka osalta voimaantulopäivä on 1 päivä heinäkuuta 2005. Niiden on ilmoitettava tästä komissiolle viipymättä.

2. Jäsenvaltiot voivat säätää, että toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen tämän direktiivin noudattamiseksi, toteutetaan ainoastaan niiden hakijoiden osalta, joiden vahingot aiheuttanut rikos on tehty 30 päivän kesäkuuta 2005 jälkeen.

3. Näissä jäsenvaltioiden päättämässä toimenpiteissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

4. Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä tarkoitettuja kysymyksistä antamansa keskeiset kansalliset säännökset kirjallisina komissiolle.

19 artikla

Uudelleentarkastelu

Komissio toimittaa Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle kertomuksen tämän direktiivin soveltamisesta ennen 1 päivää tammikuuta 2009.

20 artikla

Voimaantulo

Tämä direktiivi tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

21 artikla

Osoitus

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Tehty Luxemburgissa 29 päivänä huhtikuuta 2004.

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

M. McDOWELL